

სოციალური პესიმიზმისა და ოპტიმიზმის მსოფლმხედველობრივი პრობლემები

ფორჩხიძე ბადრი – ასოცირებული პროფესორი, ფილოსოფიისა და ფსიქოლოგიის დეპარტამენტი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, საქართველო

The outlook problems of social pessimism

Porchkhidze Badri – Associate Professor, Department of Philosophy and Psychology, Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, Georgia

Introduction and aim: According to the latin terminology, The social pessimism means the general-negative assessment of human, or humanity. The ethical-cost rate of the events combination, or the individual subjects, regardless of the some facts identity, maybe dramatically differences to the expressed human s estimations. our goal is, to illustrate the philosophical pessimism, as the negative idea of the world, as far, as this reality theoretically possible.

Research methodology: Simultaneously of reducing and analytical methodology, had been discussed the opinions of Schopenhauer, Sartre, Camus and Berdyayev, in to context of compared historical analysis. By the viewpoint of Artur Schopenhauer, the unreasonable life thirst reveals, as primary source, of the universe existence ("vital will"), that is directed to eternal suffering. The human history has not pre-set plan, sequence and progress; what as for private life pleasure, this is the bat, that consists some pauses, between painful ordeal and boredom. The solution from created situation, is escape from "vital will" and equipping with divine calmness of absence.

Results and implications: The results of survey reveals showed us, that the problem of loneliness is related attribute of the social pessimism, that is worthwhile for contemporary situation, when the people are living through the cosmic universe, that is the the reason, which is strengthening loneliness and sensitivity of abandonment. The mention question take the important place in the French existentialism_ with Sartre and Camus, but (with Berdyayev), the mention problem is asked in to relations dimension of the mass society.

Conclusion: At the end of this topic, we can say, that the provocative causes and factors of social pessimism, on regardless of their ambiguous nature, are belonged to collective coexistence field of human individuals.

Keywords: social pessimism, human s estimations, compared analysis, vital will, divine calmness, loneliness, abandonment.

მესავალი და მიზანი: ლათინური ტერმინოლოგიის მიხედვით, პესიმიზმი გულისხმობს ადამიანის, ან კაცობრიობის ზოგად-უარყოფით შეფასებას. ცალკეულ საგანთ, ან მოვლენათა ერთობლიობის ეთიკურ-ღირებულებითი შეფასება, ცალკეული ფაქტების იდენტურობის მიუხედავად, შესაძლოა, დიამეტრულად განსხვავდებოდეს სხვადასხვა ადამიანთა მიერ გამოთქმული შეფასებებისაგან. მოცემულ შემთხვევაში, ჩვენი მიზანი გახლავთ ფილოსოფიური პესიმიზმის, როგორც მსოფლიოს ნეგატიური იდეის ნათელიყოფა, თეორიული დაშვების შესაძლებლობისამებრ.

კვლევის მეთოდოლოგია: ლოგიკური რედუქციისა და ანალიტიკური მეთოდოლოგიის პარალელურად, განხილულ იქნა შოპენჰაუერის, სარტრის, კამიუსა და ბერდიაევის თვალსაზრისები, შედარებით-ისტორიული ანალიზის მეთოდოლოგიურ კონტექსტში. არტურ შოპენჰაუერის თვალსაზრისით, სიცოცხლის გაუაზრებელი წყურვილი გვევლინება სამყაროს არსებობის ძირითად წყაროდ ("სასიცოცხლო ნება"), რომელიც მიმართულია სამუდამო სატანჯველისკენ. კაცობრიობის ისტორიას არ გააჩნია არავითარი წინასწარ დასახული გეგმა, თანმიმდევრობა და პროგრესი. რაც შეეხება პიროვნულ ცხოვრებაში განცდილ სიამოვნებას, იგი გახლავთ სატყუარა, რომელიც შეადგენს გარკვეულ პაუზებს ტკივილიან განსაცდელსა და მოწყენილობას შორის. შექმნილი მდგომარეობიდან თავის დაღწევა შესაძლებელია "სასიცოცხლო ნებისაგან" გაქცევით და არყოფნის ღვთაებრივი სიმშვიდის აღჭურვით.

შედეგები და გამოყენება: ჩატარებული გამოკვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ მარტოობის პრობლემა გახლავთ სოციალური პესიმიზმის განუყრელი ატრიბუტი, რომელიც განსაკუთრებით მწვავედება თანამედროვე ეპოქაში, როდესაც ადამიანები ცხოვრობენ კოსმიური სამყაროს ჰორიზონტით, სწორედ ესაა მიზეზი მარტოობისა და მიტოვებულობის განცდის გაძლიერებისა და გამძაფრებისა. აღნიშნული საკითხი მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს ფრანგულ ექსისტენციალიზმში – სარტრთან და

კამიუსთან, თუმცა ბერდიაევთან პრობლემა ისმება მასობრივი საზოგადოების ურთიერთობათა განზომილებაში.

დასკვნა: თემის დასასრულს, შეიძლება ითქვას, რომ სოციალური პესიმიზმის გამომწვევი მიზეზები და ფაქტორები, თავიანთი არაერთგვაროვანი ბუნებისა და წარმომავლობის მიუხედავად, განეკუთვნებიან ადამიანურ ინდივიდუალურ კოლექტიური თანაცხოვრების სფეროს.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური პესიმიზმი, ადამიანური შეფასებანი, შედარებითი ანალიზი, სასიცოცხლო ნება, ღვთაებრივი სიმშვიდე, მარტოობა, მიტოვებულობა

პესიმიზმი ლათინური ტერმინოლოგიის მიხედვით, ძირითადი კონტექსტით გულისხმობს ადამიანის, ან კაცობრიობის არსებობის ზოგად-უარყოფით შეფასებას, ხოლო ოპტიმიზმი, ასევე ლათინური ეტიმოლოგიის მიხედვით, ცდილობს ყველაფერში კარგის, ნათელი მხარეების დანახვას, რაც დაკავშირებულია უკეთესი მომავლის რწმენასთან. ოპტიმიზმის მიხედვით, ცხოვრება მშვენიერია და ნებისმიერი სიტუაციიდან გამოსავალი არსებობს. მისი საპირისპირო ცნებაა პესიმიზმი. ფილოსოფიაში ოპტიმიზმი ასოცირდება გოტფრიდ ლაიბნიცთან, რომელიც თვლიდა, რომ ჩვენ, ყველა შესაძლებელი სამყაროდან, ყველაზე საუკეთესოში ვცხოვრობთ. მოვლენათა ერთობლიობის, ან ცალკეულ საგანთა ეთიკურ-ღირებულებითი შეფასება, შესაძლოა, დიამეტრულად განსხვავდებოდეს სხვადასხვა ადამიანთა მიერ გამოთქმული შეფასებებისაგან, მიუხედავად ცალკეული ფაქტების იდენტურობისა. ამ ფენომენის ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითია, „ჭიქა ნახევრად სავსეა თუ ცარიელი?“ საკითხი, იმის მიხედვით, თუ როგორ აფასებს მსგავს სიტუაციას ადამიანი, შეიძლება დაისვას ისეთნაირად, რომ პესიმისტს, ან ოპტიმისტს მიეწეროს ისეთი დამსახურება, რაც მთელი კაცობრიობის ისტორიის განმავლობაში, ადამიანურ განწყობილებათა შკალაზე, აზროვნების ყველა ძირითად მიმართულებაზე მოახდენდა შთამბეჭდავ ზეგავლენას. ფილოსოფიური პესიმიზმი ერთგვარად მიმსგავსებული, თუმცა არა იდენტური იდეაა ცხოვრების ნეგატიური ღირებულების მიმართ. ამგვარი გაგების თანახმად, მსოფლიო იმდენად უარყოფითია, რამდენადაც ეს რეალურად და თეორიულად დასაშვებია.

პესიმისტი ფილოსოფოსის, არტურ შოპენჰაუერის თვალსაზრისის მიხედვით, სამყაროს არსებობის ძირითად წყაროდ გვევლინება გაუაზრებელი წყურვილი სიცოცხლისა („სასიცოცხლო ნება“), რომელიც, თავისი შინაგანი სიცარიელით, მიმართულია სამუდამო სატანჯველად. კაცობრიობის ისტორიას არ გააჩნია არავითარი წინასწარ დასახული გეგმა, თანმიმდევრობა და პროგრესი. რაც შეეხება პირად ცხოვრებაში განცდილ სიამოვნებას, ეს გახლავთ სატყუარა, რომელიც გარკვეულ პაუზებს შეადგენს ტკივილიან განსაცდელსა და მოწყენილობას შორის. ერთადერთი გამოსავალი, შექმნილი მდგომარეობიდან—გახლავთ უარისთქმა სასიცოცხლო ნებისაგან და არყოფნის ღვთაებრივი სიმშვიდით აღჭურვა. ტანჯვისაგან თავისდაღწევის მოსაძაბადებელ საფეხურად განიხილება ფილოსოფიური შემეცნება და ესთეტიკური ჭკრეტის განსაკუთრებული უნარი, რომელიც მიიღწევა ხორციელების ასკეტური დათრგუნვის მეშვეობით. თანამედროვე დასავლური სოციალური ფილოსოფიის მკვლევარები, შოპენჰაუერის ანთოპოსოციალური მსოფლმხედველობის პესიმისტურ ხასიათს ხსნიან, მაშინდელი გერმანიის სახელმწიფოს, რეაქციის პერიოდის, უმძიმესი სოციალ-პოლიტიკური ვითარებით. ხელოვნების კულტი, რომლითაც განმსჭვალული იყო მე-19 საუკუნის გერმანიის კულტურული მიმართულებანი, სერიოზულ გამოძახილს ჰპოვებდა შოპენჰაუერის შემოქმედებაში, რაც ასევე დომინირებდა გერმანიის მთელ კულტურულ სივრცეშიც, ეს თემატიკა იყო ასევე ნიშანდობლივი,

შილერის მხატვრული იდეალიზმის, გოეთეს კლასიციზმსა და მთელი გერმანული რომანტიკული პოეზიისათვის.¹

სოციალური პესიმიზმის კატეგორიის დასახასიათებლად, ნიკოლაი ბერდიაევი იყენებს გაუცხოების ცნებას, რომელიც მასთან აღნიშნულია ობიექტივაციის ტერმინით. ობიექტივაცია არის ის, რაც გასდევს ადამიანს, მისი მოღვაწეობის ყველა სფეროში, დაწყებული მეცნიერებით და დამთავრებული რელიგიით; თუმცა ბერდიაევი ობიექტივაციას არ თვლის საბოლოო მდგომარეობად, რამდენადაც, მისი აზრით, სწორედ ობიექტივაციიდან გამოსვლის არ დანახვა გახლავთ ჰაიდეგერის პესიმიზმის წყარო, რომელიც წარმოადგენს იმ გარდამავალ საფეხურს, რაზეც კი არ უნდა დავრჩეთ, არამედ მივუთითოთ გამოსავალი, არსებული მდგომარეობიდან კი, გამოსავალს ის ხედავს ადამიანის ღმერთთან შეერთებაში. თავის წიგნში „ესქატოლოგიური მეტაფიზიკის შექმნის ცდა“ ბერდიაევი აყალიბებს ობიექტივაციის ძირითად ნიშნებს: 1. ობიექტის გაუცხოება სუბიექტისგან; 2. განუმეორებადი ინდივიდუალურის, პიროვნულის, შთანთქმა ზოგადით, უპიროვნო-უნივერსალურით; 3. აუცილებლობის, გარედან დეტერმინირებულობის ბატონობა, თავისუფლების დათრგუნვა და დახურვა; 4. სამყაროს და ისტორიის მასიურობისადმი, საშუალო ადამიანისადმი შეგუება, ადამიანის და მის შეხედულებათა სოციალიზირება, რომელიც სპობს ორიგინალობას.²

ბერდიაევთან „მე“-ს ძირითადი პრობლემა, რომელიც აშუქებს მთელ მის არსებობას, არის მარტოობის პრობლემა. მარტოობის საკითხი ბერდიაევს ესახება, როგორც „ძირითადი ფილოსოფიური პრობლემა. მასთანაა დაკავშირებული „მე“-ს პიროვნების, საზოგადოების, შემეცნების და სხვა საკითხები. მარტოობის პრობლემა განსაკუთრებით მწვავე ხასიათს ღებულობს ეპოქაში, როდესაც ადამიანის ჩვეულებრივი შეზღუდული საარსებო სივრცე იცვლება კოსმიური მასშტაბებით, როდესაც ის ფართოვდება, ასეთია თანამედროვე ვითარება, ამჟამად ადამიანები ცხოვრობენ სამყაროს ჰორიზონტით, განსხვავებით სოფლისა და ქვეყნის ჰორიზონტისაგან, რაც აძლიერებს მარტოობისა და მიტოვებულობის განცდას. ფილოსოფოსებისათვის ბერდიაევი თავიდანვე დამახასიათებლად მიიჩნევს ამ პრობლემის სიმწვავეს და ამას ხსნის იმ გარემოებით, რომ ფილოსოფოსი ყოველთვის ცხოვრობს მსოფლიო ჰორიზონტით და ეს ნიშნავს, რომ ის ყოველთვის მარტო იყო. ეს მარტოობა, ბერდიაევის აზრით, არაა სოლიფსიზმის მაჩვენებელი, „მე“-ს მარტოობა არ ნიშნავს, რომ მხოლოდ „მე“ არსებობს, მარტოობა არაა საერთოდ ონტოლოგიური კატეგორია, უფრო მეტიც, მარტოობის განცდა შეუძლებელია სხვათა არსებობის გარეშე, ვინაიდან ეს შეფარდებითი მარტოობაა და არა აბსოლუტური.

მსოფლმხედველობრივი პესიმიზმისა და ოპტიმიზმის გააზრების საკითხში, ინტერესმოკლებული არ გახლავთ მიშელ მონტენის თვალსაზრისი, რომელიც გარკვეული ემოციური შეფასების კუთხით, უიმედობის განწყობის შესატყვისია, თუმცა იმავდროულად თავისებური რაციონალური ნუგეშის ოპტიმისტურ საფუძვლადაც გვევლინება, რითაც იგი რადიკალურად აგრძელებს და ავსებს ეპიკურეს კონცეფციას სიკვდილის დრამატული ფენომენის გაცნობიერების კონტექსტში: „სიცოცხლეს ვიწამლავთ სიკვდილზე ფიქრით. მე არ მინახავს არც ერთი მდაბიო, რომელიც იმას ფიქრობდეს როდის დადგება მისი სიკვდილის ჟამი და როგორ შეხვდება ის უკანასკნელ წუთებს. სჯობს სიცოცხლით დატკბე და როცა აღსასრული მოვა,

¹ Dienstag, Joshua Foa, Pessimism: Philosophy, Ethic, Spirit, Princeton University Press, New York, 2006, P. 53.

² Бердяев Н. А., Опыт эсхатологической метафизики. Творчество и объективация., М. 1999. Стр. 78.

,ბუნება თავად გასწავლის, როგორ შეხვდე მას.³ საბოლოო ჯამში, მონტენი ასკვნის, რომ სიბრძნე სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ დატკბე სიცოცხლით და იზრუნო საკუთარ თავზე. მონტენი სულაც არ არის პესიმისტი ფილოსოფოსი. პირიქით, ის ემხრობა ეპიკურიზმს, რომელიც ადამიანს სასოწარკვეთილებისაგან იცავს. სოციალური პესიმისმის, ისევე როგორც ოპტიმიზმის არსი, თავის მხრივ, განისაზღვრება სამი ძირითადი ფაქტორით: ცხოვრებისეული გამოცდილებით, მოთხოვნილებათა ერთიანი სისტემით და გარემო-სინამდვილის მდგომარეობით, რაშიც იმყოფება სოციალური სუბიექტი. ცხოვრებისეული გამოცდილება მოიცავს ისეთ მაჩვენებლებს, როგორიცაა: ღირებულებითი ორიენტაცია, ცოდნა, ინტერესები და სხვა. სუბიექტური და ობიექტური კავშირების გადაკვეთა, რაც გულისხმობს ცხოვრებისეული გამოცდილებისა და მოთხოვნილებათა კომპლექსთან ერთად, საარსებო გარემო პირობებით განპირობებულ ვითარებას, ერთიანად განსაზღვრავს სოციალური სუბიექტის მსოფლმხედველობრივ მდგომარეობას სოციალურ-ეკონომიკურ კონტექსტში. სწორედ ამგვარი ერთიანობა და კავშირ-ურთიერთობათა ზემოქმედება წარმოქმნის როგორც სოციალური პესიმისმის, ისე ოპტიმიზმის კონკრეტულად გამოხატულ დონეებს. დასავლეთის ერთერთი ავტორიტეტული სოციოლოგის, რ. არონის კლასიფიკაციის მიხედვით, სოციუმის შიგნით იკვეთება, ახალგაზრდობის, შედარებით უფრო, ქმედითი ფუნქცია და ხვედრითი წილი, როგორც პესიმისმის, ასევე ოპტიმიზმის დამახასიათებელი ტენდენციის შესაბამისად. სოციალური პესიმისმისა და ოპტიმიზმის დონეების გარკვევის მიზნით, არონი გამოყოფს ახალგაზრდობის ორ კატეგორიულ ჯგუფს: ერთი მათგანი გახლავთ—ფარული, ლატენტური ჯგუფი, რომელიც ირიბი და შემთხვევითი დაკავშირების შედეგად სპონტანურად ყალიბდება, მეორე ჯგუფს კი გააჩნია ღია, პირდაპირი, კონტროლირებადი, გეგმაზომიერი ორგანიზებულობის აშკარად გამოხატული მახასიათებლები და ნიშნები. თანამედროვე საზოგადოებაში აღნიშნულ ჯგუფთა ურთიერთზემოქმედების მოცულობითი და ხარისხობრივი მასშტაბები ქმნიან ნოყიერ ნიადაგს როგორც სოციალური პესიმისმის, ისე ოპტიმიზმისათვის. ზემოქმედების აღნიშნული ფაქტორები სხვადასხვაგვარი ინტენსივობით ახდენენ ფუნქციების განაწილებას; რ. არონი გვთავაზობს სქემატურ მონახაზს ამ კუთხით: 1. ჰარმონიული ტიპი, რომელიც გამოხატავს ინდივიდის ადექვატურ, ფსიქოლოგიურ დამოკიდებულებას მიკროსოციუმის შიგნით მოცემულ, პოლიტიკურ-სამართლებრივი ინსტიტუტების დონის ძალაუფლებისადმი; 2. ჰეგემონისტური ტიპი, რომელიც ხასიათდება პროპორციული აქტივობისა და პასივობის მაჩვენებლებით, სოციალური დამკვიდრების ფორმების ცვალებადობის შიგნით; 3. ნონკონფორმისტული ტიპი-სოციალურ ქმნილებათა უცვლელი სახით შენარჩუნების მომხრე, ნებისმიერი გარეგნული ცვლილებების მიუხედავად; 4. ნეიტრალური ტიპი, რომელიც ყალიბდება ნებისმიერი სახის საზოგადოების გავლენის იგნორირების საფუძველზე, ინდივიდის ოპტიმისტური სასიცოცხლო განწყობილების შესაბამისად⁴. აღნიშნული პერსპექტივა გვევლინება პიროვნებისა და საზოგადოების სოციალური ოპტიმიზმის მოქმედ პირობად და საშუალებად. იმდენად, რამდენადაც, მორალურად დაფუძნებული პროფესიული არჩევანი წარმოგვიდგება, როგორც პიროვნული პერსპექტივებისა და საზოგადოებრივი მოთხოვნილების ერთიანობის სისტემა, აღნიშნულის კვალობაზე იკვეთება პროფესიული დაოსტატების განსაზღვრული შესაძლებლობა და მოწოდება.

ოპტიმიზმისა და პესიმისმის პრობლემები უკიდურესად რთული და მრავალმხრივია. მოცემული გამოკვლევის მიხედვით, ადგილი ჰქონდა, მხოლოდ პრობლემის დასმას,

³ Таранов П. С. Философский биографический словарь. — М.: Эксмо, 2004. — С.402-406.

⁴ Aron R.S.M. Class, Status and Power. New Jersey, 1967. P.159.

სოციალური ოპტიმიზმისა და პესიმიზმის ფენომენოლოგიური ერთიანობის კონცეფციის შექმნის კვალობაზე, რასაც მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს თანამედროვე სოციალურ ფილოსოფიაში. ყველაფერთან ერთად, აქტუალურია აღნიშნული პრობლემის პედაგოგიური ასპექტი, რომელიც ორგანულ კავშირშია პიროვნების აღზრდის, განსწავლულობისა და პიროვნების სოციალიზაციის პროცესთან.

სოციალური პესიმიზმისა და ოპტიმიზმის პრობლემა დაკავშირებულია აგრეთვე გარკვეულ მეთოდოლოგიურ სირთულეებთან, იმდენად, რამდენადაც, ანომალიური მდგომარეობის საზოგადოებაში არაა გამოკვეთილი ეკონომიკური ურთიერთობების რეგლამენტირებული ნორმები. მკვლევართა გარკვეული ნაწილი აქცენტს აკეთებს ცალკეულ ინდივიდთა ფსიქო-სოციალურ და ემოციურ მდგომარეობაზე, რომელიც ზემოქმედებას ახდენს მთელ სოციალურ სისტემაზე. ამ მიმართულებით გამოყოფილია ოთხი სოციალური განწყობილების დონე: პირველი დონე, „სოციალური მგრძობელობის“ მიხედვით, წარმოდგენილია ხუთი კომპონენტით: აქტუალური ცოდნა, ემოციები, შეგრძნება, ისტორიული მეხსიერება და საზოგადოებრივი აზრი. მეორე დონეზე განიხილება „შეფასება და თვითშეფასება“, რომელიც შედგება სოციალური სტატუსების, როლების, მდგომარეობისა და პრესტიჟისაგან. მესამე დონე ავლენს „სოციალურ მოლოდინებსა და მიკუთვნებულობას“, განწყობილებათა, ღირებულებათა, ცხოვრებისეულ ორიენტაციათა, ინტერესთა და ნებისყოფათა ჩართულობის შესაბამისად. მეოთხე დონე კი, უკვე ჩამოყალიბებული სოციალური პოზიციაა,“ რომელიც განისაზღვრება მსოფლმხედველობით, დასაბუთებით, სასიცოცხლო განცდებით და სოციალური გამოცდილების შეფასებით⁵.

გამოყენებული თეორიული მოდელები იწვევენ გარკვეულ სირთულეებს, პირველ რიგში, მათ შორის, ვინც ზემოაღნიშნულ ცნებათა ოპერაციონალიზაციის პრობლემებს ეხება, სოციალური სტრუქტურის აგების მიმართ ასევე არსებობს რიგი კრიტიკული შენიშვნებისა, რომლებიც ძირითად აქცენტს აკეთებენ, სოციალური თეორიების შიგნით მოცემული, ისეთი კომპონენტების ურთიერთგანსხვავებაზე, როგორცაა „გრძობა“ და „ემოცია“. ჩვენი აზრით, ცნებათა ამგვარი გამიჯნულობა სრულიად ზედმეტია, იმას გათვალისწინებით, რაც საკუთრივ სოციალური პესიმიზმის კატეგორიის, როგორც ფორმალურ, ასევე შინაარსობრივ მხარეთა გაცნობიერებასა და შეფასებას ექვემდებარება. იმდენად, რამდენადაც „ემოცია“ და „გრძობა“ ერთი ფსიქო-სოციალური ველის დამახასიათებელი თანადროული პროცესებია, გაცილებით უფრო აქტუალურია კავშირების დადგენა ისეთ დიფერენცირებულ კომპონენტებს შორის, როგორცაა მაგალითად, „ისტორიული მეხსიერება“ და „საზოგადოებრივი აზრი“. ასევე არანაკლებ მნიშვნელოვანია, „სოციალური მდგომარეობის“, „სოციალური როლისა“ და „სოციალური პრესტიჟის“ სპეციფიკური ზემოქმედების ინტენსივობის განსაზღვრა, ამა თუ იმ ეტალონური ჯგუფისა და მისი კონკრეტული წევრის სოციალურ ქცევაში. როგორც არ უნდა განსხვავებული წესწყობილებისა და ყაიდის მქონე საზოგადოებაც არ უნდა გამოვიკვლიოთ, ყველა შემთხვევაში, პესიმისტურ და ოპტიმისტურ განწყობილებათა ინდიკატორებად წარმოგვიდგება „ღირებულებები“ და „პრინციპები“. აღნიშნული საკითხის სრულყოფილი გამოკვლევის მიზნით, მაქს ვებერმა საგანგებოდ შეიმუშავა იდეალური საზოგადოების ისეთი ტიპი, სადაც ყველა სოციალური ნიშანი და კომპონენტი ერთმანეთთან სინქრონულ, პარალელურ კავშირ-ურთიერთობაში განიხილებოდა.⁶ ეს აუცილებელი ხდებოდა სქემის გამარტივებისა და

⁵ Brim O.G. Sociology and the field of education. New York: Free Press, 1958. P.219.

⁶ Борзенко А.В. Проблема цели в общественном развитии. -М., 1963. Ст. 389.

მინიმალურ ცვლილებათა ზღვარის გასარკვევად. აღნიშნულმა მოდელმა არაჩვეულებრივად გაამართლა, იმ თვალსაზრისით, რომ სოციალური პესიმიზმისა და ოპტიმიზმის სპეციალურად შერჩეულმა ნიმუშებმა წინასწარ დადგენილი პარამეტრების მიხედვით, შესაბამისი ახსნა-განმარტება და შეფასება მიიღეს. სქემის ეფექტურობა ყველაზე კარგად გამოქვეყნდა რესპოდენტთა გამოკითხვის შედეგად. მიუხედავად სერიოზული წარმატებებისა, მაინც ვერ აღმოჩნდა შემოთავაზებული მოდელი იმდენად სრულყოფილი და უნივერსალური, რომ ყველა შესაძლო ვარიანტის მიმართ შესაძლებელი ყოფილიყო მისი განზოგადება და რაღაც ერთგვაროვანი თერაპიული სოციალური ღონისძიებისმაგვარი პანაცეის შემუშავება. მსგავსი რამ ალბათ ვერც ვერასოდეს განხორციელდება სოციოლოგიურ მეცნიერებებში, თუმცა კვლავაც მიმდინარეობს სხვადასხვა სოციალური პროექტების დამუშავება და კლასიკური მეთოდების მოდერნიზაცია, რაც თავისი ეპოქალური დანიშნულებისა და გამოყენების ინტენსივობის მიხედვით, უდავოდ სასარგებლო შედეგებისა და მიღწევების ზრდის ტენდენციებით გამოირჩევა. მიუხედავად კვლევითი ოპერაციების დიაპაზონის გაფართოებისა და სათანადო ტექნოლოგიური აღჭურვილობის მკვეთრი გაუმჯობესებისა, გეომეტრიული პროგრესით იზრდება გადაუჭრელ პრობლემათა ნუსხაც, რომელიც გლობალური მასშტაბებით დგება ერთიან ზოგად-საკაცობრიო გამოწვევად.

ყველაზე განსაკუთრებული და გადაულახავი პრობლემა, სოციალური პესიმიზმის პრობლემათა ჩამონათვალში კი, მაინც გახლავთ მარტოობა, რომელიც განსაკუთრებით მწვავე ხასიათს იძენს თანამედროვე ეპოქაში, როდესაც ადამიანის ჩვეულებრივი საარსებო სივრცე იცვლება კოსმიური მასშტაბებით, ამჟამად კაცობრიობა ცხოვრობს სამყაროს ჰორიზონტით, რაც აძლიერებს მარტოობისა და მიტოვებულობის გრძნობას. აღნიშნული საკითხი მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს ფრანგულ ექსისტენციალიზმში, სარტრთან და კამიუსთან, თუმცა ნიკოლაი ბერდიაევთან პრობლემის დასმა ხორციელდება მასობრივი საზოგადოების დამახასიათებელი ურთიერთობების განზომილებაში. დასასრულს შეიძლება ითქვას, რომ სოციალური პესიმიზმის გამომწვევი მიზეზები და ფაქტორები, თავიანთი არაერთგვაროვანი ბუნებისა და წარმომავლობის მიუხედავად, განეკუთვნება ადამიანურ ინდივიდუუმთა კოლექტიური თანაცხოვრების სფეროს, რომელიც სასიცოცხლო ფუნქციებზე ზემოქმედებისა და გავლენის მასშტაბებით, წარმოადგენს, როგორც ცალკე აღებული, პერსონალური მსოფლმხედველობრივი ორიენტაციის, ასევე ერთიანი და მთლიანი სოციალური ცნობიერების შიგნით დამკვიდრებული ღირებულებების წინააღმდეგობრივ გამოხატულებას.

ლიტერატურა:

- [1]. Бердяев Н. А., Опыт эсхатологической метафизики. Творчество и объективация., М. 1999. Стр. 78.
- [2]. Борзенко А.В. Проблема цели в общественном развитии. -М., 1963. Ст. 389.
- [3]. Таранов П. С. Философский биографический словарь. — М.: Эксмо, 2004. — С.402-406.
- [4]. Brim O.G. Sociology and tbe field of education. New York: Free Press,1958. P.219.
- [5]. Aron R.S.M. Class, Status and Power. New Jersy, 1967. P.159.
- [6]. Dienstag, Joshua Foa, Pessimism: Philosophy, Ethic, Spirit, Princeton University Press, New York, 2006, P. 53.